

Kibercinayət haqqında Konvensiya

Budapeşt, 23 noyabr 2001-ci il

Preambula

Avropa Şurasının üzv dövlətləri və bu Konvensiyayı imzalayan digər dövlətlər

Avropa Şurasının məqsədinin onun üzvləri arasında birliyə nail olmaqdan ibarət olduğunu nəzərə alaraq;

bu Konvensiyayı imzalayan digər dövlətlərlə əməkdaşlığı möhkəmləndirməyin əhəmiyyətini etiraf edərək;

müvafiq qanunvericilik aktlarının qəbul edilməsi ilə və beynəlxalq əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi vasitəsilə cəmiyyəti kompüter cinayətlərindən qorumaq məqsədi daşıyan cinayət hüququ sferasında ümumi siyasətin aparılmasına inanmaqla;

rəqəmsal texnologiyaların həyatımıza daxil olması, kompüter şəbəkələrinin birləşməsini və qloballaşmasının səbəb olduğu əhəmiyyətli dəyişiklikləri anlayaraq;

kompüter şəbəkələrinin, elektron məlumatların cinayətlərin törədilməsi üçün istifadə edilməsi və bu növ cinayətlərin baş verməsinə dair sübutların bu şəbəkələrdə saxlanması və ya şəbəkələr vasitəsilə ötürülməsi təhlükəsindən narahat olaraq;

kompüter cinayətlərinə qarşı mübarizədə dövlətlərlə özəl sektor arasında əməkdaşlığın zəruriliyini və informasiya texnologiyalarından istifadə və onların inkişaf etdirilməsi sahəsində qanuni mənafelərin müdafiə edilməsi zərurətini anlayaraq;

kompüter cinayətlərinə qarşı səmərəli mübarizə aparmaq üçün cinayət hüququ sahəsində geniş, operativ və normal beynəlxalq əməkdaşlığın tələb olunduğunu nəzərə alaraq;

bu Konvensiyanın müvafiq əməlləri cinayət kimi qeyd etmək, bu cür cinayət əməllərinə qarşı mübarizə aparmaq üçün zəruri səlahiyyətlər vermək, onların həm ölkədaxili, həm də beynəlxalq səviyyədə tədqiqatı, istintaqı və təqib olunmasına şərait yaratmaq, sürətli və etibarlı beynəlxalq əməkdaşlığı təmin etmək yolu ilə kompüter sistem və şəbəkələrinin, o cümlədən kompüter məlumatlarının məxfiliyi, bütövlüyü və yararlılığına qarşı yönəlmiş əməllərin, həmçinin bu sistem, şəbəkə və məlumatlardan qeyri-qanuni istifadənin qarşısını almaqda zəruriliyini nəzərə alaraq;

hüquq müfəfizə fəaliyyəti sahəsində maraqlarla 1950-ci il tarixli "İnsan hüquqlarının və əsas

azadlıqların müdafiə edilməsi haqqında” Avropa Şurasının Konvensiyalarında, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 1966-cı il tarixli “Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında” Beynəlxalq Paktında, o cümlədən hər bir kəsin fikir və mülahizələrinin maneəsiz olaraq ifadə edilməsi ilə bağlı hüququnun təsdiq edildiyi insan hüquqları haqqında beynəlxalq müqavilələrdə nəzərdə tutulmuş əsas insan hüquqlarına hörmət edilməsi arasında lazımi balansın təmin edilməsi zərurətini bilərək;

eyni zamanda, Avropa Şurasının 1981-ci il tarixli Fərdlərin Şəxsi Məlumatlarının Avtomatlaşdırılmış İstifadəsi Zamanı Qorunması haqqında Konvensiyası kimi beynəlxalq sənədlərdə nəzərdə tutulmuş şəxsi məlumatların mühafizəsi hüququnu nəzərə alaraq;

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 1989-cu il tarixli Uşaq Hüquqları haqqında Konvensiyasını və Beynəlxalq Əmək Təşkilatı tərəfindən qəbul edilmiş 1999-cu il tarixli Uşaq Əməyinin Formaları haqqında Konvensiyanın müddəalarını nəzərə alaraq;

Avropa Şurasının penitensiar sferada əməkdaşlıq haqqında qüvvədə olan konvensiyalarına, o cümlədən Avropa Şurasının üzv dövlətləri ilə digər dövlətlər arasında bağlanmış analoji konvensiyalara diqqət yetirərək və bu Konvensiyanın həmin konvensiyaları kompüter şəbəkələri və kompüter məlumatları ilə bağlı cinayətlərin istintaqı və prosessual hərəkətlərin səmərəliliyini artırmaq, o cümlədən cinayətin elektron formada törədilməsi haqqında sübutların toplanmasını təmin etmək məqsədilə tamamladığını qeyd edərək;

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, ATƏT, Avropa Birliyi və böyük səkkizlik ölkələrinin həyata keçirdiyi tədbirlər də daxil olmaqla, son zamanlar kompüter cinayətlərinə qarşı mübarizədə beynəlxalq anlaşma və əməkdaşlığı daha da inkişaf etdirən nailiyyətləri alqışlayaraq;

Nazirlər Komitəsinin “Cinayət işləri üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım haqqında” Avropa Konvensiyasının telekommunikasiya məlumatlarının tutulması haqqında məhkəmə tapşırıqlarına aid olan hissəsinin praktiki tətbiqinə dair R(85)10 nömrəli; müəllif hüquqları və əlaqəli hüquqlar sahəsində piratlığa qarşı mübarizə haqqında R(88)2 nömrəli; polis işçilərinin şəxsi məlumatlarından istifadə qaydası haqqında R(87)15 nömrəli tövsiyəsini; telekommunikasiya xidmətləri, xüsusən telefon xidmətləri sahəsində şəxsi məlumatların qorunması haqqında R(95)4 nömrəli; milli qanunvericilik orqanlarında bəzi kompüter cinayətlərinin anlayışlarının müəyyənləşdirilməsi üçün rəhbər prinsipləri təmin edən kompüter sahəsində cinayətlərə dair R(89)9 nömrəli və cinayət-prosessual hüququnun informasiya texnologiyaları ilə bağlı olan problemləri üzrə R(95)13 nömrəli tövsiyələrini xatırlayaraq;

Avropanın ədliyyə nazirlərinin 21-ci konfransında (Praqa, 10 və 11 iyun 1997-ci il) qəbul edilmiş və Cinayət Problemləri üzrə Avropa Komitəsi tərəfindən ölkələrin daxili cinayət qanunvericiliyinin müddəalarını bir-birinə uyğunlaşdırmaq, həmçinin kompüter sahəsində cinayətlərin araşdırılmasında səmərəli vasitələrin istifadə olunmasına imkan yaratmaq məqsədilə həyata keçirdiyi kibercinayətkarlıq sahəsində işlərini dəstəkləməyin Nazirlər Komitəsinə tövsiyə edildiyi 1 №-li qərarını; o cümlədən Avropanın ədliyyə nazirlərinin 23-cü konfransında (London, 8 və 9 iyun 2000-ci il) qəbul edilmiş və danışıqlarda iştirak edən

Tərəflərin mümkün qədər böyük sayda dövlətlərin Konvensiyanın iştirakçısı olmasına imkan yaradan qərarların qəbul edilməsi və həll üsullarının tapılması məqsədilə səylərini əsirgəməməyə çağıran, həmçinin kibercinayətlərə qarşı mübarizənin özünəməxsus tələblərini lazımı qaydada nəzərə alan sürətli və səmərəli beynəlxalq əməkdaşlıq sisteminə olan ehtiyacı etiraf edən 3 №-li qərarını nəzərə alaraq;

o cümlədən, Avropa Şurasına üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının ikinci sammitində (Strasburq, 10 və 11 oktyabr 1997-ci il) qəbul edilmiş Avropa Şurasının standartları və dəyərləri əsasında yeni informasiya texnologiyalarının inkişafını dəstəkləyən ümumi tədbirlərin müəyyən edilməsi üzrə fəaliyyət planını nəzərə alaraq;

aşağıdakılara dair razılığa gəldilər:

Hissə 1 - Terminlərdən istifadə

Maddə 1 - Anlayışlar

Bu Konvensiyanın məqsədlərinə nail olmaq baxımından:

a) «Kompüter sistemləri»- müvafiq proqramlara uyğun olaraq işləyən və verilən məlumatların avtomatik emalını həyata keçirən hər hansı qurğunu və ya qarşılıqlı əlaqədə işləyən və ya birləşmiş qurğuları bildirir;

b) «Kompüter məlumatları» kompüter sistemində emal edilə bilən, o cümlədən kompüter sisteminin bu və ya digər funksiyanın həyata keçirilməsini təmin edən proqram vasitəsilə təqdim olunan faktları, məlumatları və ya anlayışları bildirir;

c) «Xidmət tədarükçüsü»:

i) xidmətlərinin istifadəçilərini kompüter sistemi vasitəsi ilə məlumat mübadiləsi imkanı ilə təmin edən istənilən dövlət və ya özəl struktur;

ii) bu cür rabitə xidməti və ya onun istifadəçilərinin adından kompüter məlumatlarının emalı və ya saxlanılmasını həyata keçirən istənilən digər strukturu bildirir;

d) «trafik haqqında məlumat»- kompüter sistemi vasitəsilə ötürülən və müvafiq rabitə zəncirinin tərkib hissəsi olan kompüter sistemlərindən qaynaqlanan informasiya ilə əlaqəli olan və informasiyanın mənbəyi, təyinatı, marşrutu, vaxtı, tarixi, ölçüsü, davamlılığı və ya əsas xidmətin növünü göstərən kompüter məlumatlarına deyilir.

Hissə 2 - Milli səviyyədə həyata keçirilməli olan tədbirlər

Bölmə 1 - Maddi cinayət hüququ

Fəsil 1 - Kompüter məlumatları və sistemlərinin məxfiliyi, bütövlüyü və istifadəsi ilə bağlı cinayətlər

Maddə 2 - Qanunsuz daxil olma

Hər bir Tərəf qəsdən kompüter sisteminə və ya onun hər hansı hissəsinə qanunsuz olaraq daxil olmanın ölkədaxili qanunvericilikdə cinayət əməli kimi müəyyən edilməsi üçün lazımı qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir. Hər bir Tərəf bu əməllərin, yalnız kompüterdə mövcud olan məlumatların ələ keçirilməsi və ya digər qeyri-qanuni məqsədlə, yaxud başqa kompüter sistemləri ilə bağlı olan kompüter sistemlərinə münasibətdə təhlükəsizlik tədbirlərinə qəsd etməklə törədildiyi halda cinayət əməli kimi tövsif edilməsini müəyyən edə bilər.

Maddə 3 - Qanunsuz ələ keçirmə

Hər bir Tərəf qəsdən texniki vasitələrdən istifadə etməklə kompüter sistemindən, kompüter sistemə və yaxud kompüter sistemi vasitəsilə ötürülən ümumi istifadə üçün nəzərdə tutulmamış məlumatların, həmçinin bu cür məlumatları daşıyan kompüter sistemlərindən elektromaqnit şüalanmanın qanunsuz ələ keçirilməsinin dövlətdaxili hüququnda cinayət əməli qismində tanınması üçün zəruri olan qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirlər görür. Hər bir Tərəf bu əməllərin, yalnız qeyri-qanuni məqsədlə, yaxud başqa kompüter sistemləri ilə bağlı olan kompüter sistemlərinə qarşı törədildiyi halda cinayət əməli kimi tövsif edilməsini müəyyən edə bilər.

Maddə 4 – Məlumatlara təsir etmə

1. Hər bir Tərəf dövlətdaxili hüququnda qəsdən kompüter məlumatlarının qanunsuz olaraq zədələnməsi, məhv edilməsi, keyfiyyətinin pisləşdirilməsi, dəyişdirilməsinə və ya təcrid olunması əməllərinin cinayət əməli kimi müəyyən olunması üçün zəruri olan qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.
2. Hər bir Tərəf yalnız ciddi ziyan törətdikdə 1-ci bənddə qeyd olunmuş əməllərin cinayət əməli kimi müəyyən etmək hüququna malikdir.

Maddə 5 - Sistemlərin fəaliyyətinin pozulması

Hər bir Tərəf dövlətdaxili hüququnda kompüter məlumatlarının qanunsuz olaraq daxil edilməsi, ötürülməsi, zədələnməsi, məhv edilməsi, keyfiyyətinin pisləşdirilməsi, dəyişdirilməsinə və ya təcrid olunması yolu ilə kompüter sistemlərinin fəaliyyətinin qəsdən ciddi pozulması əməlini cinayət əməli kimi müəyyən etmək məqsədilə zəruri qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

Maddə 6 - Qurğulardan qanunsuz istifadə

1. Hər bir Tərəf aşağıdakı əməllərin qəsdən və qanunsuz olaraq törədilməsi hallarında onların dövlətdaxili hüququnda cinayət əməli kimi müəyyən olunması üçün zəruri qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

a)

i) əsasən 2-5-ci maddələrdə qeyd olunmuş cinayətlərdən hər hansı birinin törədilməsi məqsədi üçün hazırlanmış və ya uyğunlaşdırılmış qurğuların, o cümlədən kompüter proqramlarının;

ii) 2-5-ci maddələrdə qeyd olunmuş cinayətlərdən hər hansı birinin törədilməsində istifadə etmək üçün nəzərdə tutulmuş kompüter sisteminə və ya onun hər hansı bir hissəsinə daxil olmaq imkanını yaradan parolların, giriş kodların və ya digər analogi məlumatların istehsal, satışı, istifadə üçün əldə olunması, idxalı, topdan satışı və ya digər formalarda istifadəyə təqdim olunması;

b) maddənin «a» bəndinin, «i» və ya «ii» yarımbəndlərində qeyd olunmuş vasitələrdən 2-5 maddələrdə nəzərdə tutulmuş cinayətlərdən hər hansı birini törətmək üçün istifadə etmək niyyəti ilə onlara sahiblənmək. Hər bir Tərəf qanunla cinayət məsuliyyətinin şəxsini bu cür bir neçə vasitəyə sahib olduğu andan yaranmasını nəzərdə tuta bilər.

2. Bu maddənin 1-ci bəndində qeyd olunmuş vasitələrin istehsalı, satışı, istifadə üçün əldə olunması, idxalı, topdan satışı və ya digər formalarda istifadəyə təqdim olunması, yaxud da onlara sahiblik Konvensiyanın 2-5 maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayətlərin törədilməsi məqsədini daşımırsa, məsələn kompüter sistemini müvafiq icazə ilə yoxlamaq və ya mühafizə etmək məqsədi daşıyarsa, bu bənd bu cür əməllərə görə cinayət məsuliyyətini müəyyənləşdirmək üçün şərh edilə bilməz.

3. Tərəf bu maddənin 1-ci bəndində göstərilən müddəaları bir şərtlə tətbiq etməmək hüququnu özündə saxlayırlar ki, adı çəkilən qeyd-şərt bu maddənin «a» bəndinin «ii» yarımbəndində göstərilən predmetlərin satışı, topdan satışı, yaxud digər formada istifadəsinə aid edilməsin.

Fəsil 2 - Kompüter vasitələrindən istifadə yolu ilə həyata keçirilən cinayətlər

Maddə 7 - Kompüter texnologiyalarından istifadə yolu ilə məlumatların saxtalaşdırılması

Hər bir Tərəf dövlətdaxili hüququnda birbaşa oxuna bilməsi və ya anlaşılan olmasından asılı olmayaraq kompüter məlumatlarını həqiqi məlumat kimi təqdim etmək və yaxud onun vasitəsilə müəyyən hüquqi hərəkətlər etmək məqsədilə onlara qəsdən və qeyri-qanuni olaraq əlavələr etmək, dəyişikliklər etməklə, silməklə və ya təcrid etmək yolu ilə bu məlumatların saxtalaşdırılması əməlini cinayət əməli kimi müəyyən etmək məqsədilə zəruri qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

Maddə 8 - Kompüter texnologiyalarından istifadə etməklə saxtakarlıq

Hər bir Tərəf özünün dövlətdaxili hüququnda şəxsi və ya digər şəxs üçün mənəfət əldə etmək məqsədilə dələduzluq və ya dürüst olmayan niyyətlə

a) kompüter məlumatlarının daxil edilməsi, dəyişdirilməsi və bloka alınması;

b) kompüter sisteminin işinə müdaxilə edilməsi yolu ilə

başqa bir şəxsi qəsdən və qanunsuz olaraq əmlakdan məhrum etmə əməlini cinayət əməli kimi müəyyən etmək məqsədilə zəruri qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

Fəsil 3 - Məlumatların məzmunu ilə bağlı cinayətlər

Maddə 9 - Uşaq pornoqrafiyası ilə bağlı cinayətlər

1. Hər bir Tərəf aşağıdakı əməllərin qəsdən və qanunsuz olaraq törədilməsi hallarında onların dövlətdaxili hüququnda cinayət əməli kimi müəyyən olunması üçün zəruri qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

a) kompüter sistemi vasitəsilə yaymaq məqsədilə uşaq pornoqrafiyasının istehsalı;

b) kompüter sistemi vasitəsilə uşaq pornoqrafiyasının təklif edilməsi və ya baxışa təqdim edilməsi;

c) kompüter sistemi vasitəsilə uşaq pornoqrafiyasının yayılması və ya ötürülməsi;

d) özü, yaxud digər şəxs üçün kompüter sistemi vasitəsilə uşaq pornoqrafiyasının əldə edilməsi;

e) kompüter sistemində və ya kompüter məlumatlarının saxlanması vasitələrində uşaq pornoqrafiyasına malik olma.

2. Bu maddənin 1-ci bəndində göstərilən məqsədlər baxımından «uşaq pornoqrafiyası» anlayışına:

a) yetkinlik yaşına çatmamış şəxsin açıq seksual xarakterli hərəkətlərdə iştirakını;

b) yetkinlik yaşına çatmamış kimi görünən şəxsin açıq seksual xarakterli hərəkətlərdə iştirakını;

c) yetkinlik yaşına çatmamış şəxsin açıq seksual hərəkətlərdə iştirakını göstərən həqiqi təsvirləri vizual olaraq əks etdirən materiallar əhatə edir.

3. Bu maddənin 2-ci bəndinin məqsədləri baxımından « yetkinlik yaşına çatmamış » anlayışı 18 yaşına çatmamış istənilən şəxsi əhatə edir. Bununla belə, hər bir Tərəf 16 yaşdan az olmamaq şərtilə daha kiçik yaş həddini müəyyənləşdirə bilər.

4. Hər bir Tərəf bu maddənin 1-ci bəndinin «d» və «e» yarımbəndlərinin, o cümlədən 2-ci bəndin «b» və «c» yarımbəndlərinin müddəalarını tam şəkildə, yaxud qismən tətbiq etməmək hüququna malikdir.

Fəsil 4 - Müəllif hüquqlarının və əlaqəli hüquqların pozulması ilə bağlı hüquq pozuntuları

Maddə 10 - Müəllif hüquqlarının və əlaqəli hüquqların pozulması ilə bağlı hüquq pozuntuları

1. Hər bir Tərəf “Ədəbi və bədii əsərlərin qorunması haqqında” Bern Konvensiyasına dəyişiklikləri əhatə edən 24 iyul 1971-ci il tarixli Paris Aktına, “Əqli mülkiyyət hüquqlarının ticarət aspektləri haqqında” Sazişə və Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatının “Müəllif hüququ haqqında” Sazişinə uyğun olaraq üzərinə götürdüyü öhdəliklərinə müvafiq olaraq həmin Tərəfin qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş müəllif hüquqlarının pozulması əməlinin kommersiya miqyasında (tamah məqsədilə) və kompüter sistemi vasitəsilə qəsdən törədilməsi hallarının dövlətdaxili hüququnda cinayət əməli kimi müəyyən olunması üçün zəruri qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

2. Hər bir Tərəf “Sənətkar-ifaçıların, fonogram və veriliş təşkilatçılarının mənafelərinin qorunması haqqında” Beynəlxalq Konvensiyaya (Roma Konvensiyası), “Əqli mülkiyyət hüquqlarının ticarət aspektləri haqqında” Sazişə və Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatının “İfa və fonogramlar haqqında” Sazişinə uyğun olaraq üzərinə götürdüyü öhdəliklərinə müvafiq olaraq həmin Tərəfin qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş əlaqəli hüquqlarının pozulması əməlinin kommersiya miqyasında (tamah məqsədilə) və kompüter sistemi vasitəsilə qəsdən törədilməsi hallarının dövlətdaxili hüququnda cinayət əməli kimi müəyyən olunması üçün zəruri qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

3. Hər bir Tərəf o hallarda bu maddənin 1 və 2-ci bəndlərinin müddəalarına uyğun olaraq təqsirli şəxslərin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməməsi hüququnu özündə saxlaya bilər ki, məsuliyyətə cəlb etmə üzrə digər səmərəli vasitələrə malik olsun və bu, həmin Tərəfin üzərinə götürdüyü, bu maddənin 1 və 2-ci paragraflarında qeyd olunan beynəlxalq sənədlərdə nəzərdə tutulmuş öhdəliklərinin ortadan qalxması ilə nəticələnməsin.

Fəsil 5 - Məsuliyyət və sanksiyaların əlavə növləri

Maddə 11 - Cinayətin törədilməsinə cəhd , cinayətdə iştirakçılıq və ya cinayətə təhrikçilik

1. Hər bir Tərəf bu Konvensiyanın 2-10 maddələrində nəzərdə tutulan cinayətlərin törədilməsinə qəsdən edilən cəhdin və ya onlarda iştirakçılığın, yaxud təhrikçiliyin

dövlətdaxili hüququnda cinayət əməli kimi müəyyən olunması üçün zəruri qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

2. Hər bir Tərəf bu Konvensiyanın 3-5-ci, 7-ci, 8-ci maddələrində və 9.1-ci maddəsinin «a» və «c» bəndlərində nəzərdə tutulmuş cinayətlərin törədilməsinə qəsdən edilən cəhdin dövlətdaxili hüququnda cinayət əməli kimi müəyyən olunması üçün zəruri qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

3. Hər bir Tərəf bu maddənin 2-ci bəndinin müddəalarını tam şəkildə, yaxud qismən tətbiq etməmək hüququnu özündə saxlayır.

Maddə 12 - Korporativ məsuliyyət

1. Hər bir Tərəf müstəqil olaraq və ya hüquqi şəxsin müvafiq orqanının əməkdaşı kimi fəaliyyət göstərən və aşağıda qeyd olunmuş əsaslarla bu orqanda aparıcı mövqe tutan hər hansı fiziki şəxsin hüquqi şəxsin xeyrinə bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş cinayətləri törətməsinə görə bu hüquqi şəxsin məsuliyyətə cəlb olunmasını təmin etmək üçün zəruri olan qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir:

- a) bu hüquqi şəxsi təmsil etmək səlahiyyəti əsasında;
- b) bu hüquqi şəxsin adından qərar qəbul etmək hüququ əsasında;
- c) bu hüquqi şəxsin daxilində nəzarəti həyata keçirmək hüququ əsasında.

2. Bu maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulmuş məsələlərə əlavə olaraq, hər bir Tərəf 1-ci bənddə qeyd olunan fiziki şəxs tərəfindən lazımi rəhbərliyin və ya nəzarətin həyata keçirilməməsinin nəticəsində həmin şəxsin tabeçiliyində olan fiziki şəxs tərəfindən hüquqi şəxsin xeyrinə bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş cinayətin törədilməsi hallarında həmin hüquqi şəxsin məsuliyyətə cəlb olunmasını təmin etmək üçün zəruri olan tədbirləri həyata keçirir.

3. Müvafiq Tərəfin qəbul etdiyi hüquqi prinsiplərdən asılı olaraq, hüquqi şəxsin məsuliyyəti cinayət, mülki, yaxud inzibati xarakter daşıya bilər.

4. Bu növ məsuliyyət cinayət törətmiş fiziki şəxsləri cinayət məsuliyyətindən azad etmir.

Maddə 13 - Sanksiya və tədbirlər

1. Hər bir Tərəf 2-11-ci maddələrdə nəzərdə tutulmuş cinayət əməllərinə görə azadlıqdan məhrumetmə cəzası da daxil olmaqla təsirli, münasib və islahedici cəza tədbirlərinin tətbiq edilməsini təmin etmək üçün zəruri olan qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

2. Hər bir Tərəf 12-ci maddəyə uyğun olaraq məsuliyyətə cəlb olunmuş hüquqi şəxslərə maliyyə sanksiyaları da daxil olmaqla cinayət və yaxud qeyri-cinayət xarakterli təsirli, mütənasib və islahedici sanksiyaların tətbiq edilməsini təmin edir.

Hissə 2 - Prosessual qanunvericilik

Fəsil 1 - Ümumi müddəalar

Maddə 14 - Prosesual normaların tətbiqi sferası

1. Hər bir Tərəf spesifik cinayət araşdırmalarının və ya təqibinin aparılması məqsədilə bu bölmədə nəzərdə tutulmuş səlahiyyətlərin və prosedurların müəyyənləşdirilməsi üçün zəruri olan qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

2. 21-ci maddənin müddəalarında konkret olaraq başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, hər bir Tərəf bu maddənin 1-ci bəndində qeyd olunan səlahiyyətləri və proseduraları aşağıdakılara tətbiq edir:

a) bu Konvensiyanın 2-11-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayət əməllərinə;

b) kompüter sistemlərinin köməyiylə törədilən digər cinayət əməllərinə;

c) cinayətlə bağlı sübutlarının elektron formada toplanmasına.

3. a) hər bir Tərəf 20-ci maddədə qeyd olunan tədbirləri yalnız qeyd-şərtə göstərilmiş cinayətlər və cinayət kateqoriyalarına münasibətdə tətbiq etməmək hüququna malikdir. Bu cinayətlərin dairəsi və ya kateqoriyaları 21-ci maddədə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin tətbiq edildiyi cinayətlərin dairəsindən məhdud olmamalıdır. Hər bir Tərəf 20-ci maddədə qeyd edilən tədbirlərin mümkün qədər geniş tətbiq edilməsi məqsədilə belə qeyd-şərtin tətbiqi sferasının məhdudlaşdırılması yollarını nəzərdən keçirir;

b) hər hansı Tərəf bu Konvensiyanın qəbul edildiyi zaman qüvvədə olan qanunvericiliyindəki məhdudiyətlərdən dolayı xidmət provayderinin

i) istifadəçilərin qapalı qrupunun xeyrinə istifadə edilən və

ii) ictimai rabitə şəbəkələrindən istifadə etməyən və digər ictimai, yaxud özəl şəbəkələrə qoşulmayan kompüter sistemi vasitəsilə ötürülən məlumatlara 20 və 21-ci maddələrdə göstərilən tədbirləri tətbiq etmək imkanına malik olmazsa, bu Tərəf məlumatların bu cür ötürülməsinə həmin tədbirlərin tətbiq edilməməsinə dair qeyd-şərt edə bilər. Hər bir Tərəf 20-ci və 21-ci maddələrdə qeyd edilən tədbirlərin mümkün qədər geniş tətbiq edilməsi məqsədilə belə qeyd-şərtin tətbiqi sferasının məhdudlaşdırılması yollarını nəzərdən keçirir.

Maddə 15 - Şərtlər və zəmanətlər

1. Hər bir Tərəf bu fəsildə nəzərdə tutulmuş səlahiyyət və prosedurların müəyyənləşdirilməsi, icrası və tətbiqinin həmin dövlətin hüquq və azadlıqların, o cümlədən bu Tərəfin 1950-ci il "İnsan hüquqları və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında" Avropa Konvensiyası, BMT-nin "Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında" 1966-cı il Paktı, həmçinin insan hüquqları haqqında digər beynəlxalq müqavilələr üzrə öhdəliklərindən irəli gələn digər

hüquqların müdafiəsini təmin edən və mütənasiblik prinsipimini nəzərdə tutan qanunvericiliyinə uyğun olaraq nəzərdə tutulmuş şərt və zəmanətlərə müvafiq şəkildə həyata keçirilməsini təmin edir.

2. Səlahiyyət və prosedurların xarakteri nəzərə alınaraq, bu şərt və zəmanətlərə həmçinin, məhkəmə və digər müstəqil nəzarət, tətbiqin qanuniliyinin əsasları, bu səlahiyyət və proseduraların tətbiqi sferasının və müddətlərinin məhdudlaşdırılması daxildir.

3. İctimai maraqlara, xüsusən də ədalət mühakiməsinin yüksək səviyyədə təşkilinə uyğun olması baxımından hər bir Tərəf bu fəsildə nəzərdə tutulmuş səlahiyyət və proseduraların üçüncü Tərəflərin hüquq, vəzifə və qanuni maraqlarına təsirini nəzərdən keçirir.

Fəsil 2 - Saxlanılan kompüter məlumatlarının mühafizəsinin operativ təminatı

Maddə 16 - Saxlanılan kompüter məlumatlarının mühafizəsinin operativ təminatı

1. Hər bir Tərəf səlahiyyətli orqanlarına itirilmə və ya dəyişdirilmə riskinə məruz qaldığını ehtimal etməyə əsaslar olduğu hallar da daxil olmaqla, kompüter məlumatlarının, xüsusilə də kompüter sistemlərində saxlanılan trafik haqqında məlumatların operativ mühafizəsinin təmin edilməsi ilə bağlı göstərişlər verməsinə və ya digər tədbirlər həyata keçirməsinə dair səlahiyyət vermək üçün qanunvericilik aktları qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

2. Müvafiq Tərəf 1-ci bənddə göstərilən müddəaları hər hansı şəxsin mülkiyyətində və ya nəzarətində olan konkret kompüter məlumatlarının qorunmasının təmin edilməsi haqqında sərəncam verilməsi yolu ilə həyata keçirirsə, səlahiyyətli orqanların həmin kompüter məlumatlarının açılmasına nail olması məqsədilə Tərəf bu şəxsin üzərinə adı çəkilən kompüter məlumatlarını qorumaq və ya müvafiq müddət ərzində, doxsan gündən çox olmamaq şərti ilə, onların toxunulmazlığını təmin etmək vəzifəsini qoymaq üçün lazım olan qanunvericilik aktlarını qəbul etməli və digər tədbirləri həyata keçirməlidir. Müvafiq Tərəf bu sərəncamın qüvvədə olma müddətinin uzadılması imkanına malik olmalıdır.

3. Hər bir Tərəf kompüter məlumatlarının mühafizəsi həvalə olunduğu bu məlumatları saxlayan və ya digər şəxsin dövlətdaxili hüquqda nəzərdə tutulmuş müddət ərzində bu cür prosedurların həyata keçirilməsinin konfidensiallığına riayət etmək vəzifəsini müəyyən edən qanunvericilik aktlarını qəbul etməli və digər tədbirləri həyata keçirməlidir.

4. Bu maddədə nəzərdə tutulmuş səlahiyyət və prosedurlar 14 və 15-ci maddələrə müvafiq olaraq müəyyənləşdirilir.

Maddə 17 - Trafikin qorunması və onların qismən açıqlanmasının operativ təminatı

1. Hər bir Tərəf qorunması 16-cı maddənin müddəalarına uyğun olaraq təmin edilməli olan trafikə münasibətdə aşağıda göstərilən işləri həyata keçirmək üçün tələb edilən qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir:

a) trafik haqqında məlumatların mühafizəsinin operativ təminatı müvafiq məlumatın ötürülməsində neçə xidmət tədarükçüsünün cəlb edilməsindən asılı olmayaraq mümkün olsun;

b) bu Tərəfin səlahiyyətli orqanları və ya həmin orqanların təyin etdiyi şəxs qarşısında bu Tərəfə xidmət tədarükçülərini və bu məlumatın verildiyi yolları müəyyənləşdirməyə imkan yaradan trafik haqqında qənaətbəxş miqdarda məlumatın açıqlanmasına zəmanət vermək.

2. Bu maddədə xatırlanan səlahiyyət və proseduralar 14 və 15-ci maddələrin müddəalarına uyğun olaraq müəyyənləşdirilir.

Bölmə 3 - Təqdim etməklə bağlı göstəriş

Maddə 18 - Təqdim etməklə bağlı göstəriş

1. Hər bir Tərəf onun səlahiyyətli orqanlarının aşağıdakı şəxslərə göstəriş vermək səlahiyyətini təmin etmək üçün lazım olan qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir:

a) onun ərazisində hər hansı bir şəxsə - bu şəxsin sərəncamında olan, yaxud onun nəzarət etdiyi, kompüter sistemində və ya kompüter daşıyıcılarında saxlanan konkret kompüter məlumatlarının təqdim edilməsi ilə bağlı göstəriş;

b) onun ərazisində fəaliyyətini həyata keçirən xidmət tədarükçüsünə-bu tədarükçünün ixtiyarında olan və ya onun nəzarət etdiyi abonentlər haqqında məlumatın təqdim edilməsi ilə bağlı göstəriş.

2. Bu maddədə xatırlanan səlahiyyət və prosedurlar 14 və 15-ci maddələrə uyğun olaraq müəyyənləşdirilir.

3. Bu maddənin məqsədləri baxımından «abonentlər haqqında məlumat» termini xidmət tədarükçüsünün malik olduğu, trafik və yaxud məlumatın məzmunu haqqında məlumatlar istisna olmaqla, kompüter verilənləri formasında və yaxud başqa bir formada abonent haqqında məlumatı bildirir və bu məlumatların köməyi ilə aşağıda göstərilənləri müəyyənləşdirmək mümkün olur:

- a) istifadə edilən rabitə xidmətlərinin növü, bu məqsədlə qəbul edilmiş texniki təminat tədbirləri və xidmətin göstərilmə müddəti;
- b) istifadəçinin şəxsiyyəti, onun poçt və coğrafi ünvanı, telefon və başqa əlaqə nömrəsi, hesabları haqqında məlumat, xidmət müqaviləsi və ya razılaşması əsasında həyata keçirilmiş ödənişlər və hesablar haqqında məlumat;
- c) xidmət müqavilələri və razılaşmaları əsasında quraşdırılmış kommunikasiya avadanlıqlarının yerləri haqqında istənilən başqa məlumatlar.

Bölmə 4 - Mühafizə olunan kompüter məlumatlarının axtarışı və üzə çıxarılması

Maddə 19 - Mühafizə olunan kompüter məlumatlarının axtarışı və üzə çıxarılması

1. Hər bir Tərəf onun səlahiyyətli orqanlarına aşağıdakıların axtarışı və ya onlara daxil olmaq üçün zəruri olan səlahiyyətlərin verilməsi üçün lazım olan qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir:

- a) kompüter sistemlərinə və yaxud onların hissələrinə, o cümlədən burada saxlanılan məlumatlara;
- b) onun ərazisində kompüter məlumatlarının saxlanıla bildiyi vasitələrə.

2. Hər bir Tərəf onun səlahiyyətli orqanlarının 1«a» bəndinin müddəalarına uyğun olaraq axtarış apardığı və ya müvafiq kompüter sistemində, yaxud onun hər hansı bir hissəsinə daxil olduğu zaman axtarılan məlumatların bu tərəfin ərazisində yerləşən digər kompüter sistemində və ya onun hər hansı hissəsində olduğunu güman etməyə əsasları olarsa və bu məlumatları qanuni əsaslarla birinci sistemdən, yaxud onun vasitəsilə əldə etmək mümkün olarsa, həmin orqanların digər sistemdə operativ axtarış və ya digər daxil olma hərəkətlərini həyata keçirə bilməsi üçün zəruri olan müvafiq qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir.

3. Hər bir Tərəf səlahiyyətli orqanlarına 1 və ya 2-ci bəndlərin müddəalarına uyğun olaraq daxil olmanın icazə verildiyi kompüter məlumatlarını əldə etmək və ya analoji tərzdə onların mühafizəsini təmin etmək üçün səlahiyyətlərin verilməsi məqsədilə müvafiq qanunvericilik aktlarını qəbul edir və digər tədbirləri həyata keçirir. Bu tədbirlərə:

- a) kompüter məlumatlarının saxlanması üçün istifadə edilən kompüter sistemlərinin, onun hissələri, yaxud daşıyıcılarının aşkarlanmasını həyata keçirmək və ya başqa bir analoji üsulla bu məlumatların qorunmasını təmin etmək;
- b) müvafiq kompüter məlumatlarının sürətlərini hazırlamaq və özündə saxlamaq;
- c) qorunan kompüter məlumatlarının tamlığını təmin etmək;

d) kompüter sistemində mövcud olan məlumatlara girişi qadağan etmək və buradan müvafiq məlumatların çıxarılmasını əngəlləmək daxildir.

4. Hər bir Tərəf onun səlahiyyətli orqanlarına müvafiq kompüter sistemlərinin fəaliyyət göstərməsi və ya orada saxlanan məlumatların mühafizəsi üçün həyata keçirilən tədbirlər haqqında biliklərə malik olan istənilən şəxsdən 1 və 2-ci bəndlərdə nəzərdə tutulan tədbirləri həyata keçirməyə imkan verən münasib zəruri məlumatları tələb etmək səlahiyyətlərini vermək üçün qanunvericilik və digər tədbirləri qəbul edir.

5. Bu maddədə nəzərdə tutulan səlahiyyət və proseduralar 14 və 15-ci maddələrin müdəalarına uyğun olaraq müəyyənləşdirilir.

Bölmə 5 - Kompüter məlumatlarının real vaxt rejimində toplanması

Maddə 20 - Trafik haqqında məlumatların real vaxt rejimində toplanması

1. Hər bir Tərəf onun səlahiyyətli orqanlarına

a) bu Tərəfin ərazisində texniki vasitələrin köməyi ilə müvafiq məlumatların toplanması və qeydə alınması,

b) xidmət tədarükçüləri üzərinə mövcud texniki imkanlar çərçivəsində

i) həmin Tərəfin ərazisində texniki vasitələrin köməyi ilə məlumatları yığmaq və qeydə almaq;

ii) səlahiyyətli orqanlarla əməkdaşlıq etmək və onlara real vaxt rejimində həmin Tərəfin ərazisində kompüter sistemi vasitəsilə verilən konkret məlumatlarla əlaqədar məlumatlar axınıni yığmaq və qeydə almaq öhdəliyini qoymaq səlahiyyətlərini vermək üçün lazım olan qanunvericilik və digər tədbirləri qəbul edir.

2. Tərəflərdən hər hansı biri onun dövlətdaxili hüququna aid olan prinsipinə uyğun olaraq 1«a» bəndində nəzərdə tutulan tədbirləri həyata keçirə bilmirsə, bunun əvəzində o, bu məlumatlarla əlaqədar trafik haqqında məlumatların onun ərazisində bu ərazidə mövcud olan texniki vasitələri tətbiq etməklə real vaxt rejimində toplamağı və qeydə almağı mümkünləşdirmək üçün tələb edilən qanunvericilik və digər tədbirləri qəbul edə bilər.

3. Hər bir Tərəf xidmət tədarükçüsünü bu maddədə nəzərdə tutulan istənilən səlahiyyətin və onun haqqında məlumatın həyata keçirilməsi faktının məxfiliyinə əməl etməyə məcbur etmək üçün lazım olan qanunvericilik və digər tədbirləri qəbul edir.

4. Bu maddədə göstərilən səlahiyyət və proseduralar 14 və 15-ci maddələrə uyğun olaraq müəyyənləşdirilir.

Maddə 21 – Məzmun haqqında məlumatların tutulması

1. Hər bir Tərəf onun müvafiq səlahiyyətli orqanlarına:
  - a) bu Tərəfin ərazisində mövcud olan texniki vasitələri tətbiq etməklə müvafiq məlumatları toplamaq və qeydə almaq,
  - b) xidmət tədarükçüsünün üzərinə onun texniki imkanları çərçivəsində
    - i) bu Tərəfin ərazisində mövcud olan texniki vasitələrdən istifadə etməklə məlumatları toplamaq və qeydə almaq,
    - ii) səlahiyyətli orqanlarla əməkdaşlıq etmək və kompüter sistemləri vasitəsilə ötürülmüş, onun ərazisində həmin məlumatların məzmunu haqqında verilənlərin real vaxt rejimində toplanılması və qeydə alınmasına kömək etmək öhdəliyi qoyan səlahiyyətləri vermək üçün müvafiq kvalifikasiyaya uyğun olan ciddi hüquq pozuntuları ilə münasibətdə qanunvericilik və digər tədbirləri qəbul edir.
2. Tərəflərdən hər hansı biri özünün yerli hüquq sisteminin müəyyənləşdirilmiş prinsiplərinə uyğun olaraq 1a. bəndində istinad edilən tədbirləri həyata keçirə bilmirsə, bunun əvəzində o, ərazisində mövcud olan müəyyən xəbərləşmənin (məlumat mübadiləsinin) məzmunu haqqında məlumatları burada mövcud olan texniki vasitələri tətbiq etməklə real vaxt rejimində toplamağı və qeydə almağı mümkün etmək üçün tələb edilən qanunvericilik və digər tədbirləri qəbul edə bilər.
3. Hər bir Tərəf xidmət provayderini bu maddədə nəzərdə tutulan istənilən səlahiyyətin və onun haqqında məlumatın həyata keçirilməsi faktının məxfiliyinə əməl etməyə məcbur etmək üçün lazım olan qanunvericilik və digər şərtlərə əməl edəcəyinə zəmanət verir.
4. Bu maddədə göstərilən səlahiyyət və proseduralar 14 və 15-ci maddələrə də şamil edilir.

Bölmə 3 – Yurisdiksiya

Maddə 22 – Yurisdiksiya

1. Hər bir Tərəf bu Konvensiyanın 2-11-ci maddələrinə uyğun olaraq müəyyənləşdirilmiş hər hansı cinayət əməlinin
  - a) onun ərazisində;
  - b) bu Tərəfin bayrağı altında üzən gəminin göyərtəsində;

c) bu Tərəfin qanunlarına uyğun olaraq qeydə alınmış təyyarədə;

d) onun vətəndaşlarından biri tərəfindən törədilməsi halında, müvafiq yurisdiksiyanın müəyyənləşdirilməsi üçün lazım olan qanunvericilik və digər tədbirləri bir şərtlə qəbul edir ki, həmin cinayət törədildiyi yerdə cəzalandırılma imkanı yaratsın, yaxud həmin cinayət hər hansı bir dövlətin ərazi yurisdiksiyasının xaricində törədilsin.

2. Hər bir Tərəf bu maddənin 1. b-d bəndlərində müəyyənləşdirilmiş yurisdiksiya normalarını tətbiq etməmək və ya yalnız konkret hallarda tətbiq etmək hüququnu özündə saxlayır.
3. Şübhəli şəxs onun ərazisində olduğu və ekstradiksiya tələbi irəli sürüldükdən sonra, yalnız şübhəli şəxsin vətəndaşlığına görə digər tərəfə ekstradisiya etməkdən imtina etdiyi hallarda, hər bir Tərəf bu Konvensiyanın 24-cü maddəsinin 1-ci bəndində istinad edilən cinayətlərə münasibətdə yurisdiksiyasının müəyyənləşdirilməsi üçün lazım olan tədbirləri həyata keçirir.
4. Bu Konvensiya müvafiq tərəfin öz yerli qanunlarına uyğun olaraq törətdiyi heç bir cinayət yurisdiksiyasını istisna etmir.
5. Birdən çox tərəfin bu Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyənləşdirilmiş şübhə doğuran cinayət əməli üzərində yurisdiksiya iddia qaldırdığı halda, aidiyyatı Tərəflər lazım olduğu halda, məhkəmə təhqiqatını həyata keçirmək üçün daha uyğun yurisdiksiyanı seçmək məqsədilə məsləhətləşmələr aparmalıdırlar.

Hissə 3 – Beynəlxalq əməkdaşlıq

Bölmə 1 – Ümumi prinsiplər

Fəsil 1- Beynəlxalq əməkdaşlığın ümumi prinsipləri

Maddə 23 – Beynəlxalq əməkdaşlığın ümumi prinsipləri

Tərəflər bu fəslin müddəalarına uyğun olaraq və cinayət işləri üzrə beynəlxalq əməkdaşlıq haqqında müvafiq sənədlərin, vahid və ya qarşılıqlı qanunvericilik və yerli qanunlar əsasında qəbul edilmiş tədbirlərin tətbiq edilməsi yolu ilə, o cümlədən kompüter sistemləri və məlumat bazaları ilə bağlı cinayət əməllərinin məhkəmə qaydasında istintaqı və araşdırılmasının həyata keçirilməsi məqsədilə dövlətdaxili hüquq normaları əsasında bir-biri ilə geniş əməkdaşlıq fəaliyyətini həyata keçirirlər.

Fəsil 2 Ekstradisiya ilə əlaqədar prinsiplər

Maddə 24 – Ekstradisiya

1. a Bu maddə Tərəflər arasında bu Konvensiyanın 2-11-ci maddələrinə uyğun olaraq müəyyənləşdirilən cinayət əməlləri ilə bağlı ekstradisiya üzrə bir şərtlə tətbiq edilir ki, hər iki maraqlı Tərəfin qanunlarına uyğun olaraq bu hadisə daxilində bir ildən az olmayan müddətdə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulsun və ya daha ciddi cəza tədbiri tətbiq edilsin;

b İki və ya daha çox tərəf arasında qarşılıqlı uyğunlaşdırılmış qanunvericilik və ya ekstradisiya ilə bağlı müqaviləyə, o cümlədən “Ekstradisiya haqqında” Avropa Konvensiyasına (ETS № 024) müvafiq olaraq tətbiq ediləcək minimum cəza növü fərqlidirsə, həmin sənəddə və ya müqavilədə nəzərdə tutulan minimum cəza tətbiq edilir.
2. Bu maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulan cinayət əməlləri Tərəflər arasında mövcud olan ekstradisiya haqqında ikitərəfli, yaxud çoxtərəfli müqavilələrdə ekstradisiyanı nəzərdə tutan cinayət əməlləri kimi nəzərdən keçirilir. Tərəflər həmin əməlləri onların arasında bağlanacaq ekstradisiya haqqında istənilən ikitərəfli, yaxud çoxtərəfli müqavilələrə daxil etmək öhdəliyini götürürlər.
3. Ekstradisiyanın şərti kimi müqavilə ilə çıxış edən Tərəflərdən hər hansı biri ekstradisiya haqqında müqaviləsi olmadığı bu və ya digər Tərəfdən ekstradisiya ilə əlaqədar sorğu aldıqda o, bu Konvensiyanı 1-ci paragrafda xatırlanan istənilən cinayət əməli ilə əlaqədar ekstradisiya üçün hüquqi əsas kimi nəzərdən keçirə bilər.
4. Ekstradisiya şərti kimi müqavilə ilə çıxış etməyən Tərəflər öz aralarında mövcud olan münasibətlərdə bu maddənin 1-ci bəndində xatırlanan cinayət əməllərini ekstradisiyanın predmetini təşkil edən cinayət əməli kimi nəzərdən keçirirlər.
5. Ekstradisiya sorğu göndərilən Tərəfin qanunvericiliyində, o cümlədən Ekstradisiya üzrə tətbiq edilən müqavilələrdə nəzərdə tutulan şərtlərə, o cümlədən sorğu göndərilən Tərəfin Ekstradisiyadan imtina etməsini göstərən prinsiplərə uyğun olaraq həyata keçirilir.
6. Bu maddənin 1-ci bəndində istinad edilən cinayət əməllərinin hər hansı biri ilə əlaqədar ekstradisiyadan imtina müstəsna olaraq aidiyyətə şəxsin vətəndaşlığı, yaxud sorğu göndərilən Tərəfin rəyinə görə motivləşdirilsə, həmin cinayət əməli onun yurisdiksiyasına aid edilir, sorğu göndərilən Tərəf sorğu göndərən Tərəfin xahişi ilə bu işi məhkəmə təhqiqatının aparılması üçün özünün səlahiyyətli orqanlarına təqdim edir və sorğu göndərən Tərəfi son nəticə haqqında məlumatlandırır. Bu orqanlar müvafiq qərarı və ya məhkəmə təhqiqatının bu Tərəfin qanunlarına uyğun olaraq müqayisəli xarakterə malik istənilən digər hüquq pozuntusunda olduğu kimi qəbul edir.
7. a) hər bir Tərəf ratifikasiya, qəbul etmə və ya təsdiq haqqında sənədi imzalayarkən və ya təhvil verərkən Avropa Şurasının baş katibinə ekstradisiya haqqında sorğunun göndərilməsi, yaxud alınmasına görə məsuliyyət daşıyan hər bir orqanın adını və ünvanını, yaxud onun müqavilə olmadığı halda həbsi haqqında məlumatı verir;

b) Avropa Şurasının Baş Katibi bu məqsədlə Tərəflərin təyin etdikləri orqanların reyestrini tərtib edir və mütəmadi olaraq təzələyir. Hər bir tərəf bu reyestrdə müvafiq məlumatların daima əksini tapmasına riayət edir.

Fəsil 3 – Qarşılıqlı yardım haqqında ümumi prinsiplər

Maddə 25 – Qarşılıqlı yardım haqqında ümumi prinsiplər

1. Tərəflər qarşılıqlı əsasda kompüter sistemləri və yaxud məlumat bazaları, yaxud elektron formada cinayət əməli üzrə sübutların yığılması ilə bağlı məhkəmə təhqiqatı və araşdırılmasının aparılması məqsədilə bir-birinə ən geniş şəkildə hüquqi yardım göstərirlər.
2. Hər bir Tərəf 27-35-ci maddələrdə şərh edilmiş öhdəliklərin həyata keçirilməsi üçün lazım olan qanunvericilik və digər tədbirlərini qəbul edir.
3. Hər bir Tərəf fəvqəladə hallarda operativ rabitə vasitələrindən, o cümlədən faksimil rabitəsindən və ya elektron poçtundan həmin vasitələrin müvafiq təhlükəsizlik səviyyəsini və məxfiliyi qorumaq şərti ilə istifadə etməklə qarşılıqlı hüquqi yardım haqqında sorğu, yaxud bu sorğularla əlaqədar məlumatı göndərə bilər. Sorğu göndərilən tərəf həmin sorğunu qəbul edir və ona istənilən analoji operativ rabitə vasitəsinin köməyi ilə cavab verir.
4. Bu fəslin müvafiq maddələrində əksini tapan müddələrdə konkret olaraq nəzərdə tutulan əks halları istisna etməklə, sorğu göndərilən Tərəfin qanunvericiliyində, yaxud qarşılıqlı yardım haqqında tətbiq edilən müqavilələrin müddəalarında nəzərdə tutulan şərtlər, o cümlədən sorğu göndərilən Tərəfin əməkdaşlıqdan imtina etdiyi prinsiplər qarşılıqlı yardım tətbiq edilir. Sorğu göndərilən Tərəf 2-11-ci maddələrdə nəzərdə tutulmuş cinayət əməlləri ilə əlaqədar qarşılıqlı yardımdan imtina etmək hüququnu belə bir kontekstdə həyata keçirmir ki, burada maliyyə pozuntusu kimi nəzərdən keçirilən hüquq pozuntusu əksini tapmır.
5. Bu fəslin müddəalarına uyğun olaraq, sorğu göndərilən Tərəfə ikiqat cinayətkarlıq faktının mövcudluğu ilə şərtlənən qarşılıqlı yardım göstərmək icazəsi verilir, belə bir şərt adı çəkilən tərəfin qanunlarının cinayət əməlini sorğu göndərilən tərəfin eyni terminologiya çərçivəsində şərh etməsindən və ya bu kateqoriyaya aid etməsindən asılı olmayaraq, o zaman yerinə yetirilir ki, cinayət əməlini göstərən davranış bu tərəfin qanunlarına uyğun olaraq cinayət əməli adlandırılınsın.

Maddə 26 –Plandankənar məlumatlar

1. Müvafiq Tərəf özünün dövlətdaxili hüquq normaları çərçivəsində digər Tərəfə əvvəlcədən xəbər vermədən özünün apardığı araşdırmalar çərçivəsində əldə edilmiş məlumatı bir şərtlə göndərə bilər ki, onun fikrincə həmin məlumatın açılması

məlumatı alan Tərəfə bu Konvensiyanın müddəalarına uyğun olaraq müəyyənləşdirilmiş cinayət əməlləri ilə əlaqədar təhqiqat, yaxud məhkəmə araşdırmasına başlamaqda, yaxud aparmaqda kömək etsin və ya bu fəslin müddəalarına uyğun olaraq həmin Tərəfi əməkdaşlıq haqqında bildiriş göndərməyə sövq etsin.

2. Bu məlumatı təqdim etməzdən qabaq onu göndərən Tərəf məlumatın konfidensiallığına riayət etməyi və ya ondan istifadə ilə bağlı müvafiq şərt qoymağı xahiş edə bilər. Məlumatı alan Tərəf bu xahişə əməl edə bilməzsə, bu barədə o, məlumatı göndərən Tərəfə bildiriş göndərir, bundan sonra göndərən Tərəf bu cür məlumatı göndərən Tərəfə bildiriş göndərməyəcəyinə dair qərar qəbul edir. Məlumatı alan Tərəf göstərilən şərtlərlə məlumatı qəbul edərsə, həmin şərtlər onun üçün məcburi sayılacaqdır.

Fəsil 4 – Tətbiq edilə biləcək beynəlxalq razılaşmaların mövcud olmadığı halda qarşılıqlı yardım haqqında sorğuların göndərilməsi prosedurları

Maddə 27 – Tətbiq edilə biləcək beynəlxalq razılaşmaların mövcud olmadığı halda qarşılıqlı yardım haqqında sorğuların göndərilməsi prosedurları

1. Sorğu istəyən və sorğu göndərən Tərəflər arasında qüvvədə olan müqavilə, yaxud qarşılıqlı yardım haqqında müvafiq prinsiplərə söykənən razılaşma mövcud deyilsə, bu maddənin 2-9-cu paragraflarının müddəaları tətbiq edilir. Adı çəkilən müqavilə, razılaşma, yaxud qanunvericiliyin olduğu halda bu maddənin müddəaları bir şərtlə tətbiq edilmir ki, həmin maraqlı Tərəflər bu maddənin istənilən, yaxud bütün sonrakı müddəalarını tətbiq etmək barədə razılığa gəlməsinlər.
2. a) hər bir Tərəf qarşılıqlı yardım haqqında sorğu göndərilməsinə və bunlara cavab verilməsinə görə məsuliyyət daşıyan mərkəzi orqanı, yaxud orqanları təyin edir, həmin sorğuların həyata keçirilməsi və ya müvafiq orqanlara təqdim edilməsi onların səlahiyyətlərinə daxildir;
b) bu mərkəzi orqanlar birbaşa bir-biri ilə əlaqə saxlayırlar;
c) hər bir Tərəf bu Konvensiyanı imzalayarkən, yaxud özünün ratifikasiya fərmanını və ya qəbul etmə, yaxud razılıq haqqında sənədini saxlanmaq üçün təhvil verərkən Avropa Şurasının baş katibinə bu paragraflara uyğun olaraq təyin edilmiş orqanların ad və ünvanlarını çatdırmalıdır;
d) Avropa Şurasının baş katibi bu məqsədlə Tərəflərin təyin etdikləri orqanların reyestrini tərtib edir və mütəmadi olaraq təzələyir. Hər bir tərəf bu reyestrdə müvafiq məlumatların daima əksini tapmasına riayət edir.

3. Bu maddənin müddəalarına uyğun olaraq göndərilən qarşılıqlı yardım haqqında sorğular onların sorğu göndərən Tərəfin qanunvericiliyi ilə bir araya sığmadığı hallarda sorğu göndərən Tərəfin göstərdiyi proseduralara uyğun olaraq icra edilir.
4. Sorğu göndərilən Tərəf 25-ci maddənin 4-cü bəndində nəzərdə tutulmuş imtina ilə bağlı prinsiplərə əlavə olaraq aşağıdakı hallarda yardım göstərməkdən imtina edə bilər:

a) sorğu onu göndərən Tərəf tərəfindən siyasi cinayət və ya siyasi cinayətlə bağlı olan hüquq pozuntusu kimi baxılan hallara aid olsun;

b) onun rəyinə görə bütün hallar üzrə sorğunun həyata keçirilməsi onun müstəqilliyinə, təhlükəsizliyinə, burada mövcud olan ictimai qaydalara və ya digər mühüm mənafeələrə xələl gətirsin.

5. Sorğu göndərilən Tərəf bir şərtlə sorğu üzrə tədbirlərin qəbul edilməsini təxirə sala bilər ki, həmin tədbirlər onun orqanlarının apardığı cinayət işinin təhqiqatına və ya məhkəmə araşdırmasına mane olsun.
6. Yardımın göstərilməsindən imtina etməkdən, yaxud yardımın göstərməyi təxirə salınmasından qabaq sorğu göndərilən Tərəf sorğu göndərən Tərəflə məsləhətləşərək həmin sorğunu qismən təmin etmək, yaxud onu müəyyən qeyd-şərtlə təmin etmək imkanını nəzərdən keçirir.
7. Sorğu göndərilən Tərəf sorğu göndərən Tərəfi dərhal yardım haqqında sorğunun təmin edilməsinin nəticələri haqqında məlumatlandırır. Sorğunun təmin edilməsindən imtina edildiyi, yaxud bu işin təxirə salındığı halda imtinanın, yaxud təxirin səbəbləri haqqında məlumat verilməlidir. Sorğu göndərilən Tərəf də sorğu göndərən Tərəfə sorğunun təmin edilməsini mümkünəşdirən səbəblər haqqında məlumat verir.
8. Sorğu göndərilən Tərəf sorğu göndərən Tərəfdən bu fəslin müddəalarına uyğun olaraq həyata keçirilmiş istənilən sorğu faktının və yaxud predmetinin konfidensiallığını təmin etməyi xahiş edə bilər. Sorğu göndərilən Tərəf konfidensiallığa əməl etmək haqqında xahişi yerinə yetirə bilməzsə, bu barədə o, sorğu göndərən Tərəfə dərhal məlumat verir, o isə öz növbəsində sorğu göndərməyin lazım olub-olmaması haqqında qərar çıxarır.
9. a) qarşılıqlı yardım haqqında sorğunun və ya bu sorğularla əlaqədar olan məlumatların son dərəcə vacib olduğu halda bu məlumatlar birbaşa sorğu göndərən Tərəfin məhkəmə orqanları tərəfindən digər Tərəfin müvafiq orqanlarına ünvanlanır. İstənilən bu kimi hallarda sorğu göndərən Tərəfin mərkəzi orqanlarına digər orqanın mərkəzi orqanlarının vasitəsilə həmin sənədin surətləri də yola salınır;

b) bu hissədə xatırlanan istənilən sorğu, yaxud məlumat Beynəlxalq Cinayət Polis Təşkilatının (İnterpol) vasitəsilə göndərilə bilər;

c) sorğu bu maddənin a. paragrafi çərçivəsində nəzərdə tutulan müddəalara uyğun olaraq həyata keçirilərsə, onun baxılması həmin sorğunu alan orqanın səlahiyyətlərinə daxil olmur, bu axırıncı orqan həmin sorğunu səlahiyyətli milli orqana yola salır və bu barədə sorğu göndərilən Tərəfi məlumatlandırır;

d) bu paragrafın müddəalarına uyğun olaraq göndərilən, məcburi tədbirlərin qəbul edilməsini nəzərdə tutmayan sorğu və məlumatlar sorğu göndərən Tərəfin səlahiyyətli orqanları tərəfindən birbaşa sorğu göndərilən Tərəfin səlahiyyətli orqanlarına ünvanlana bilər;

e) hər bir Tərəf bu Konvensiyanı imzalayarkən, yaxud özünün ratifikasiya fərmanını və ya qəbul etmə, yaxud birləşmə haqqında sənədini saxlanmaq üçün təhvil verərkən Avropa Şurasının baş katibinə bu paragraflara uyğun olaraq təyin edilmiş orqanların ad və ünvanlarına çatdırmalıdır.

Maddə 28 – Məxfilik və məlumatdan istifadənin məhdudlaşdırılması

1. Sorğu göndərən və sorğu göndərilən Tərəflər arasında qarşılıqlı hüquqi yardımın göstərilməsi haqqında müqavilə, yaxud razılaşma olmadığı halda bu maddənin müddəaları tətbiq edilir. Bu cür müqavilə, razılaşma, yaxud qanunvericik aktları mövcuddursa, bu maddənin müddəaları o zaman tətbiq edilir ki, maraqlı Tərəflər birlikdə bu maddənin istənilən, yaxud bütün müddəalarını qəbul etmək barədə razılığa gəlsinlər.
2. Sorğuya cavab olaraq sorğu göndərilən Tərəf məlumatın, yaxud materialın verilməsi ilə bağlı aşağıdakı şərtləri irəli sürə bilər:

a) qarşılıqlı hüquqi yardımın göstərilməsi haqqında xahiş heç bir şərt qoyulmadan yerinə yetirilə bilməzsə onların məxfiliyini qorumaq;

b) sorğuda adları göstərilməyən digər təhqiqat və ya məhkəmə araşdırmaları üçün ondan istifadə etməmək.

3. Sorğu göndərilən Tərəf yuxarıda sadalanan şərtlərdən hər hansı birini yerinə yetirə bilməzsə, bu barədə o, dərhal digər Tərəfə məlumat verməlidir, bu Tərəf isə həmin məlumatın verilib-verilməməsi haqqında qərar qəbul etməlidir. Sorğu göndərən Tərəf bu şərtləri yerinə yetirməyə razılıq etsə, həmin şərtlər onun üçün məcburi xarakter daşıyır.
4. Yuxarıdakı 2-ci paragrafda xatırlanan şərtlər daxilində məlumatı, yaxud materialı təqdim edən Tərəf bu şərtlərin biri ilə əlaqədar digər Tərəfdən həmin məlumat, yaxud materialdan istifadə ilə bağlı arayış tələb edə bilər.

Bölmə 2 – Xüsusi müddəalar

Fəsil 1 – İlk tədbirlərlə bağlı qarşılıqlı yardım

Maddə 29 – Kompüterdə saxlanan məlumatların mühafizəsinin təxirəsalınmaz təminatı

1. İstənilən Tərəf digər Tərəfə həmin Tərəfin ərazisində yerləşən kompüter sistemində saxlanan məlumatların təxirəsalınmaz mühafizəsini təmin etməyi və bununla əlaqədar digər tədbirləri həyata keçirmək məqsədi ilə müraciət edə bilər.
2. 1-ci paragrafa uyğun olaraq göndərilmiş məlumatların mühafizəsini təmin etmək haqqında müraciətdə aşağıdakılar göstərilir:
  - a) məlumatların mühafizəsinin təminatına nail olan orqan;
  - b) təhqiq edilməli, yaxud araşdırılmalı hüquq pozuntusu və əsas faktların qısa şəkildə izah edilməsi;
  - c) mühafizə edilən kompüter məlumatları və onların göstərilən hüquq pozuntuları ilə əlaqəsi;
  - d) kompüter məlumatlarının sahibini, yaxud kompüter sisteminin yerini müəyyənləşdirən istənilən məlumat;
  - e) təminatın əsaslandırılması;
  - f) bu Tərəfin qarşılıqlı yardım çərçivəsində axtarış və ya bu məlumatların mühafizəsinin təmin edilməsi haqqında analoji vasitələrin həyata keçirilməsi niyyəti haqqında məlumat.
3. Digər Tərəfdən həmin sorğunu alan zaman sorğu göndərilən Tərəf göstərilən məlumatların ölkədaxili hüquqa uyğun olaraq mühafizəsinin təmin edilməsi üçün bütün lazımi tədbirləri qəbul edir. Bu sorğunun təmin edilməsi üçün hüquq pozuntusunun cəzalandırılan cinayət əməli kimi qruplaşdırılması üçün heç bir tələb irəli sürülmür.
4. Mühafizə edilən məlumat bazasının axtarılması, bu bazaya daxil olma, onun müsadirə və ya mühafizə edilməsi ilə bağlı tələbə cavab vermək üçün ikiqat cinayət faktını şərt kimi irəli sürən tərəf bu Konvensiyanın 2-11-ci maddələrinə uyğun olaraq müəyyənləşdirilmiş cinayət əməllərindən başqa digər cinayət əməlləri ilə bağlı olaraq, mühafizənin təmin edilməsi haqqında xahişdən bu Konvensiyaya uyğun olaraq o zaman imtina edə bilər ki, açıqlama anında ikiqat cinayət faktının baş verməsi haqqında onun əlində istənilən məlumat olsun.
5. Bundan başqa, mühafizə tələbindən aşağıda göstərilənləri nəzərə almaqla imtina etmək olar:
  - a) müvafiq xahiş sorğu göndərən Tərəfin siyasi cinayətlə əlaqədar olan siyasi cinayət, yaxud hüquq pozuntusu kimi qruplaşdırdığı hüquq pozuntusuna aiddir;

b) sorğu göndərən Tərəf hesab edir ki, bu xahişin yerinə yetirilməsi onun müstəqilliyinə, təhlükəsizlik, ictimai qaydalara, yaxud digər mühüm maraqlarına ziyan vura bilər.

6. Sorğu göndərən Tərəf məlumat bazasının mühafizə olunmasına təminatın gələcəkdə həmin verilənlərin mühafizəsini təmin etməyəcəksə, yaxud onların məxfiliyini təhlükə altına alacaqsə və ya başqa bir üsulla sorğu göndərilən Tərəfin təhqiqatına mane olacaqsə, bu barədə o, əks Tərəfi dərhal məlumatlandırır, həmin Tərəf bundan sonra adı çəkilən xahişin yerinə yetirilib-yetirilməməsi haqqında qərar çıxarır.
7. Yuxarıdakı 1-ci paraqrafda göstərilən xahişə cavab olaraq qəbul edilmiş məlumat bazasının mühafizəsinin təminatı sorğu göndərən Tərəfin axtarış, yaxud analoji təminədiçi daxil olma hərəkətləri haqqında xahişi göndərə bilməsi üçün 60 gündən az olmayan müddət ərzində həyata keçirilir. Həmin xahiş alındıqdan sonra bu məlumatlar həmin xahişlə əlaqədar qərar qəbul edilənə qədər mühafizə edilir.

Maddə 30 – Mühafizə olunan məlumat axını haqqında məlumatların təcili açıqlanması

1. 29-cu maddəyə uyğun olaraq konkret məlumatla əlaqədar olaraq verilənlərin mühafizəsinə təminat haqqında xahişin yerinə yetirildiyi prosesdə sorğu göndərən Tərəf digər ölkədəki xidmət provayderlərinin həmin məlumatın ötürülməsində iştirakını müəyyənləşdirərsə, o, operativ olaraq, bu məlumatın verildiyi xidmət provayderinin iş üsulunu müəyyənləşdirmək məqsədilə sorğu göndərilən Tərəfə kifayət həcmdə məlumat axınını aşkarlayır.
2. 1-ci paraqrafa uyğun olaraq həmin axının açıqlanması haqqında xahiş yalnız aşağıdakı hallarda yerinə yetirilməyə bilər:
  - a) bu məlumat axını sorğu göndərən Tərəfin siyasi cinayət kimi qruplaşdırdığı hüquq pozuntusuna aiddir;
  - b) sorğu göndərən Tərəf bu xahişin icrasının onun müstəqilliyinə, təhlükəsizliyinə, ictimai qayda-qanuna, yaxud digər mühüm maraqlarına ziyan yetirəcəyini güman edir.

Fəsil 2 – İstintaq orqanları ilə qarşılıqlı yardım

Maddə 31 – Saxlanılan kompüter məlumatlarına daxil olma ilə bağlı qarşılıqlı yardım

1. Bu və ya digər Tərəf, digər Tərəfdən kompüter sisteminin köməyi ilə qorunan, sorğu göndərilən Tərəfin ərazisində yerləşən məlumat bazasının axtarılması, bunlarla əlaqədar analoji təminatverici daxil olma hərəkətləri, aşkarlama və ya analoji mühafizə təminatı və açıqlanmasını xahiş edə bilər, bu hal 29-cu maddəyə uyğun olaraq mühafizə edilən məlumatlara da aiddir.

2. Sorğu göndərən Tərəf 23-cü maddədə xatırlanan beynəlxalq sənədlərə, müqavilələrə və qanunlara, habelə bu fəslin müvafiq müddəalarına uyğun olaraq həmin xahişə cavab verir.

3. Aşağıdakı hallarda xahişə cavab operativ şəkildə verilir:

a) müvafiq verilənlərin itə, yaxud dəyişə bilməsini güman etmək üçün hər cür əsas vardır;

b) 2-ci paraqrafda xatırlanan sənədlər, müqavilələr və qanunlar digər üsulla operativ əməkdaşlığı nəzərdə tutur.

Maddə 32 – Müvafiq razılıq əsasında saxlanılan kompüter məlumatlarına və ya ictimaiyyət üçün açıq olan məlumatlara transsərhəd daxil olma

Müvafiq Tərəf digər Tərəfin razılığı olmadan:

a) məlum verilənlərə onların coğrafi şəraitindən asılı olmayaraq kompüter verilənlərinə giriş əldə edə bilər;

b) öz ərazisində yerləşən kompüter sistemi vasitəsilə digər tərəfin ərazisində qorunub saxlanan kompüter məlumatlarına giriş əldə edə, yaxud bir şərtlə onlarla tanış ola bilər ki, həmin Tərəf həmin məlumatları adı çəkilən kompüter sisteminin köməyi ilə bu Tərəf üçün açıqlamaqla əlaqədar qanuni səlahiyyətə malik olsun.

Maddə 33 – Real vaxt rejimində məlumatların toplanması üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım

1. Tərəflər bir-birinə onların ərazisində kompüter sistemlərinin köməyi ilə konkret məlumatlara aid olan məlumat axını haqqında verilənlərin toplanmasında qarşılıqlı hüquqi yardım göstərirlər. 2-ci paraqrafda göstərilənlərə riayət edərkən həmin yardımın göstərilməsi dövlətdaxili hüquqda nəzərdə tutulan şərt və proseduralar əsasında tənzimlənir.

2. Hər bir Tərəf bu yardımı ən azı cinayət əməlləri üzrə göstərir, bu cinayət əməlləri üçün dövlətdaxili hüquqda real vaxt rejimində axın haqqında verilənlərin toplanması nəzərdə tutulur.

Maddə 34 – Məzmun haqqında məlumatların tutulması üzrə qarşılıqlı yardım

Tərəflər kompüter sisteminin köməyi ilə ötürülmüş konkret məlumatlar haqqında verilənlərin məzmununu real vaxt rejimində toplamaq, yaxud qeydə almaq üzrə bir-birlərinə bir şərtlə qarşılıqlı yardım göstərirlər ki, buna onların qüvvədə olan müqavilələri və dövlətdaxili hüququ yol vermiş olsun.

Fəsil 3 –24/ 7 Şəbəkə

Maddə 35 – Şəbəkə 24/7

1. Hər bir Tərəf, kompüter sistemləri və məlumat bazası ilə əlaqədar cinayət əməllərinin araşdırılması və ya təhqiq edilməsi məqsədilə, yaxud cinayət əməlləri üzrə sübutların elektron formada toplanması üçün sutkada iyirmi dörd saat, həftədə yeddi gün işləyən müvafiq əlaqələndirmə mərkəzini təsis edir. Bu yardıma idarəetmədə kömək, yaxud yerli qanunda və ya təcrübədə icazə verildiyi halda aşağıda göstərilən tədbirlərin birbaşa tətbiqi daxildir:
  - a) texniki məsləhət yardımının göstərilməsi;
  - b) 29 və 30-cu maddələrə uyğun olaraq məlumatların mühafizəsinin təmin edilməsi;
  - c) sübutların toplanması, rəsmi məlumatın təqdim edilməsi və şübhəli şəxslərin yerinin müəyyənləşdirilməsi.
2. a) Tərəfin əlaqə mərkəzi digər Tərəfin əlaqə mərkəzi ilə məlumatların operativ mübadiləsi üçün imkanlara malik olur;

b) Tərəfin təyin etdiyi əlaqə mərkəzi bu Tərəfin beynəlxalq qarşılıqlı yardım və ya ekstradisiyaya görə məsuliyyət daşıyan orqanı, yaxud orqanlarının tərkibinə daxil deyilsə, həmin əlaqə mərkəzi onun öz fəaliyyətini bu orqan, yaxud orqanlarla operativ əlaqələndirmə baxımından tədbirlər həyata keçirir.
3. Hər bir Tərəf şəbəkənin işləməsini asanlaşdırmaq məqsədilə ixtisaslı işçi heyətini və avadanlığını təqdim etmək üçün tədbirlərin həyata keçirilməsinə zəmnəət verir.

Hissə 4 – Yekun müddəalar

Maddə 36 – İmzalama və qüvvəyə minmə

1. Bu Konvensiya Avropa Şurasının üzv dövlətləri və onun işlənilib-hazırlanma prosesində iştirak edən qeyri-üzv dövlətlər tərəfindən imzalanma üçün açıqdır.
2. Bu Konvensiya ratifikasiya, qəbul və təsdiq edilməlidir. Qəbul etmə, yaxud təsdiqləmə üzrə ratifikasiya sənədləri Avropa Şurasının baş katibinə saxlanmaq üçün təqdim edilir.
3. Bu Konvensiya beş dövlətin, o cümlədən Avropa Şurasının üzvü olan ən azı üç dövlətin 1 və 2 paragraflarının müddəalarına uyğun olaraq Konvensiyanın şərtlərinə əməl etməyin vacib olduğunu ifadə etdikləri tarixdən etibarən üç aylıq müddət başa çatdıqdan sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.

4. Konvensiyaya əməl etmək öhdəliyini götürən imza səlahiyyətli dövlətin bununla əlaqədar razılığını ifadə etməsi baxımından Konvensiya həmin Tərəfin 1 və 2 paragrafına uyğun olaraq Konvensiyaya əməl etməyin vacibliyinə verdiyi razılığın müddətinin başa çatmasından etibarən üç ay ötüb keçdikdən sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.

Maddə 37 – Konvensiyaya qoşulma

1. Bu Konvensiya qüvvəyə mindikdən sonra Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi Konvensiya tərəfləri olan dövlətlərlə məsləhətləşmədən və onların yekdil razılığını əldə etdikdən sonra Avropa Şurasının üzvü olmayan və sənədin işlənib hazırlanmasında iştirak etməyən istənilən dövlətə həmin Konvensiyaya qoşulmağı təklif edə bilər. Bu qərar Avropa Şurasının Nizamnaməsinin 20d. maddəsində nəzərdə tutulduğu kimi səs çoxluğu ilə, Nazirlər Komitəsinin iclaslarında iştirak etmək səlahiyyətinə malik olan dövlətlərin nümayəndələrinin yekdil səsi ilə qəbul edilir.
2. Yuxarıdakı 1-ci paragrafa uyğun olaraq Konvensiyaya qoşulan istənilən dövlətlə əlaqədar, Konvensiya qoşulma haqqında sənədin Avropa Şurasının baş katibinə saxlanılmaq üçün verildiyi tarixdən hesablanmaqla üç aylıq müddət bitdikdən sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.

Maddə 38 – Ərazi üzrə tətbiq

1. İstənilən dövlət qəbul, təsdiq, yaxud qoşulma haqqında ratifikasiya fərmanının və ya sənədin imzalanması, yaxud saxlanılmağa verilməsi halında bu Konvensiyanın şamil edildiyi ərazini, yaxud əraziləri müəyyənləşdirə bilər.
2. İstənilən Tərəf sonradan istənilən zaman Avropa Şurasının baş katibinin adına ünvanlanmış müraciət vasitəsilə bu Konvensiyanın qüvvəsini müraciətdə göstərilmiş başqa digər əraziyə də şamil edə bilər. Həmin ərazi ilə əlaqədar Konvensiya bu müraciətin baş katib tərəfindən alındığı tarixdən hesablanmaqla üç aylıq müddət ötüb keçdikdən sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.
3. Belə bir müraciətdə göstərilən istənilən ərazi ilə əlaqədar olaraq iki əvvəlki paragrafın müddəalarına uyğun şəkildə hazırlanmış istənilən müraciət Avropa Şurasının baş katibinin adına göndərilmiş bildiriş vasitəsilə ləğv edilə bilər. Həmin müraciət baş katib tərəfindən bildirişin alındığı tarixdən sayılmaqla üç aylıq müddət ötüb keçdikdən sonra gələn ayın birində qüvvəyə minir.

Maddə 39 – Konvensiyanın qüvvəsi

1. Bu Konvensiyanın məqsədi Tərəflər arasında müvafiq çoxtərəfli və ya ikitərəfli razılaşmaları, o cümlədən aşağıda göstərilən müddəaları tamamlamaqdır:

– 13 dekabr 1957-ci tarixli (ETS № 024) Parisdə imzalanmaq üçün açıq elan olunmuş Təhvil Verilmə haqqında Avropa Konvensiyası;

– 20 aprel 1959-cu il tarixli (ETS № 030) Strasburqda imzalanmaq üçün açıq elan olunmuş Cinayət Əməlləri üzrə Qarşılıqlı Hüquqi Yardım haqqında Avropa Konvensiyası;

– 17 mart 1978-ci il tarixli (ETS № 099) Strasburqda imzalanmaq üçün açıq elan olunmuş Cinayət Əməlləri üzrə Qarşılıqlı Hüquqi Yardım haqqında Avropa Konvensiyasına Əlavə Protokol.

2. İki və daha artıq Tərəf bu Konvensiyanın predmetini təşkil edən məsələlər üzrə razılaşma və ya müqavilə bağlayıbsa, yaxud başqa bir üsulla həmin məsələlərə münasibətlərini müəyyənləşdiriblərsə, yaxud onlar bunu gələcəkdə həyata keçirəcəklərsə, adı çəkilən Tərəflər göstərilən razılaşma və müqaviləni tətbiq edə və ya öz münasibətlərini bu razılaşma və müqavilələrə uyğun olaraq tənzimləyə bilərlər. Ancaq Tərəflər bu Konvensiyanın predmetini təşkil edən digər məsələlər üzrə münasibətləri müəyyənləşdirirlərsə, onlar bunu Konvensiyanın məqsəd və prinsiplərinə ziyan yetirmədən həyata keçirməlidirlər.
3. Bu Konvensiyada heç bir müddəa tərəflərin digər hüquq və öhdəliklərinə ziyan yetirməməlidir.

Maddə 40 – Bəyanatlar

Avropa Şurasının baş katibinin adına rəsmi bildiriş göndərməklə istənilən dövlət ratifikasiya qramotası, yaxud qəbul etmə, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədi saxlanmaq üçün təhvil verdiyi və ya imzaladığı zaman 2, 3 və 6-cı maddələr, paraqraf 1.b, 7 və 9-cu maddələr, paraqraf 3, 27-ci paraqrafın 9.e maddəsində nəzərdə tutulmuş əlavə elementlərin daxil edilməsi məqsədilə müvafiq imkanlardan istifadə etmək hüququnu ifadə edə bilər.

Maddə 41 – Federativ dövlətə aid olan müddəa

1. Federativ dövlət bu Konvensiyanın 2-ci fəslində əksini tapan, mərkəzi hökumətlə federasiya subyektləri arasında, yaxud digər analoji ərazi vahidləri arasında münasibətləri tənzimləyən öhdəlikləri qəbul etmək hüququnu özündə saxladığını bir şərtlə ifadə edə bilər ki, o, istənilən halda 3-cü fəslə uyğun olaraq əməkdaşlığı yerinə yetirməyə qabil olsun.
2. 1-ci paraqrafa uyğun olaraq belə bir bəyanatla çıxış edən federativ dövlət 2-ci fəsilə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsinə təminat vermək üzrə öhdəlikləri çıxarmaq və ya əhəmiyyətli dərəcədə ixtisar etmək məqsədilə həmin şərtin müddəalarından istifadə edə bilməz. O, həmin tədbirlərin həyata keçirilməsinə təminat vermək üçün daha geniş və təsirli hüquq-mühafizə imkanlarını nəzərə almalıdır.

3. Həyata keçirilməsi federasiya subyektlərinin, yaxud federasiyanın Konstitusiya sisteminə uyğun olaraq qanunverici tədbirləri qəbul etmək öhdəliyinə malik olmayan digər analoji ərazi vahidlərinin yurisdiksiyasına düşən bu Konvensiyanın müddəalarına gəlinə, federal hökumət həmin subyektlərin səlahiyyətli orqanlarına adı çəkilən müddəalar haqqında, o cümlədən onları həmin müddəaların həyata keçirilməsi üçün lazımı hərəkətə sövq etmək mənasında özünün müsbət rəyini bildirir.

Maddə 42 – Qeyd-şərtlər

Avropa Şurasının baş katibinin adına rəsmi bildiriş göndərməklə istənilən dövlət ratifikasiya qramotasının, yaxud qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədin imzalanması və ya saxlanmağa verildiyi anda bəyan edə bilər ki, o, (i) 4-cü maddənin 2-ci paragrafi, 6-cı maddənin 3-cü paragrafi, 9-cu maddənin 4-cü paragrafi, 10-cu maddənin 3-cü paragrafi, 11-ci maddənin 3-cü paragrafi, 14-cü maddənin 3-cü paragrafi, 22-ci maddənin 2-ci paragrafi, 29-cu maddənin 4-cü paragrafi və 41-ci maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulmuş qeyd-şərti bəyan etmək hüququna malikdir. Digər qeyd-şərtlərin edilməsinə yol verilmir.

Maddə 43 – Qeyd-şərtlərin statusu və qeyd-şərtlərdən imtina

1. 42-ci maddənin müddəalarına uyğun olaraq qeyd-şərt edən Tərəf Avropa Şurasının baş katibinin adına göndərilmiş bildiriş vasitəsilə qeyd-şərtlərin hamısından, yaxud bir hissəsindən imatına edə bilər. Qeyd-şərtlərdən bu şəkildə imtina etmə müvafiq bildirişin baş katib tərəfindən alındığı gün qüvvəyə minir. Bildirişdə qeyd-şərtlərin çıxarılmasının orada göstərilən tarixdə qüvvəyə minməsi haqqında qeyd varsa, bu tarix isə bildirişin baş katib tərəfindən alındığı tarixdən sonrakı tarixə təsadüf edirsə, qeyd-şərtlərin çıxarılması göstərilən sonrakı tarixdən etibarən qüvvəyə minməlidir.
2. 42-ci maddədə göstərilən qeyd-şərti edən Tərəf şərait icazə verdiyi andan həmin qeyd-şərtədən tam və yaxud qismən imtina edir.
3. Avropa Şurasının baş katibi vaxtaşırı olaraq 42-ci maddədə göstərilmiş bir və ya bir neçə qeyd-şərti edən Tərəfə həmin qeyd-şərtədən imtina etmək imkanları haqqında sorğu göndərə bilər.

Maddə 44 – Düzəlişlər

1. İstənilən Tərəf bu Konvensiyaya düzəlişlər edə bilər və müvafiq məlumatı Avropa Şurasının üzv dövlətlərinə, Avropa Şurasının üzvü olmayan, ancaq bu Konvensiyanın hazırlanmasında iştirak edən dövlətlərə, o cümlədən bu Konvensiyaya qoşulan, yaxud 37-ci maddənin müddəalarına uyğun olaraq qoşulmaq təklifi alan istənilən dövlətə Avropa Şurasının baş katibi vasitəsilə çatdırır.
2. Tərəflərdən hər hansı birinin təklif etdiyi düzəliş Nazirlər Komitəsinə təklif edilən düzəlişlə əlaqədar qərarını bildirən cinayət problemləri üzrə şöbəyə göndərilir.

3. Nazirlər Komitəsi təklif edilən düzəlişi və Avropa Komitəsinin cinayət problemləri üzrə bölməsinə təqdim edilən qərarı nəzərdən keçirir və bu Konvensiyanın Tərəfləri, üzv dövlət olmayan Tərəflərlə məsləhətləşmədən sonra həmin düzəlişi qəbul edə bilər.
4. Nazirlər Komitəsi tərəfindən bu maddənin 3-cü paragrafının müddəalarına uyğun olaraq qəbul edilmiş istənilən düzəliş mətnini Tərəflər təsdiq olunmaq üçün göndərirlər.
5. Bu maddənin 3-cü paragrafına uyğun olaraq qəbul edilmiş istənilən düzəliş bütün Tərəflərin baş katibə həmin düzəlişlə əlaqədar razılıqlarını bildirdikləri zaman 13-cü gün qüvvəyə minir.

Maddə 45 – Mübahisələrin həlli

1. Cinayət işləri üzrə Avropa Komitəsinə (CIAK) bu Konvensiyanın şərh və tətbiqi haqqında məlumat verilir.
2. Tərəflər arasında bu Konvensiyanın şərh və yaxud tətbiq olunması ilə əlaqədar mübahisə yarandıqda, onlar bu mübahisəni danışıqlar, yaxud öz seçimlərinə uyğun olan digər dinc yollarla, o cümlədən mübahisənin maraqlı Tərəflərinin razılığını almaq üçün cinayət əməlləri üzrə Avropa Komitəsinə, qərarı Tərəflər üçün qəti sayılan Arbitraj Məhkəməsinə, yaxud Beynəlxalq Məhkəməyə verməklə tənzimləməyə cəhd göstərirlər.

Maddə 46 – Tərəflərin məsləhətləşmələri

1. Tərəflər müvafiq hallarda aşağıda göstərilən məqsədlər baxımından vaxtaşırı olaraq məsləhətləşmələr keçirirlər:
  - a) bu Konvensiyadan səmərəli istifadə və onun tətbiq edilməsi, o cümlədən bu Konvensiyadan irəli gələn istənilən problemi, habelə hər hansı müraciət və qeyd-şərtin qüvvəyə minməsi;
  - b) kibercinayətlərə aid mühüm əhəmiyyət daşıyan hüquqi, siyasi və ya texniki sferalarda mühüm dəyişikliklər haqqında məlumatın mübadilə edilməsi və elektron formada dəlillərin toplanması;
  - c) bu Konvensiyaya mümkün əlavə və düzəlişlərin edilmə imkanının nəzərdən keçirilməsi.
2. Cinayət Problemləri üzrə Avropa Komitəsinə (CPAK) 1-ci paragrafda istinad edilən məsləhətləşmələrin nəticələri haqqında vaxtaşırı olaraq məlumat verilməlidir.
3. CPAK müvafiq hallarda 1-ci paragrafda istinad edilən məsləhətləşmələrin keçirilməsinə yardım göstərir və Tərəflərə onların Konvensiyaya əlavə və düzəlişlər edilməsi üzrə işlərində kömək etmək üçün lazımi addımları atır. Bu Konvensiyanın

qüvvəyə minməsindən sonra üç ildən gec olmayaraq Cinayət Problemləri üzrə Avropa Komitəsi (CPAK) Tərəflərlə əməkdaşlıqda Konvensiyanın bütün müddəalarını nəzərdən keçirir və zəruri olduqda istənilən müvafiq düzəlişin həyata keçirilməsini tövsiyyə edir.

4. Avropa Şurasının üzərinə öhdəlik götürməsi halını istisna etməklə, Tərəflər 1-ci paraqrafın müddəalarının həyata keçirildiyi zaman meydana gəlmiş xərcləri özlərinin müəyyənləşdirdikləri qaydada ödəyirlər.
5. Avropa Şurasının Katibliyi Tərəflərə onların bu maddədən irəli gələn öhdəliklərinin icrasında kömək edir.

Maddə 47 – Denonsasiya

1. İstənilən Tərəf Avropa Şurasının baş katibinin adına bildiriş göndərməklə bu Konvensiyanı istənilən zaman xitam verə bilər.
2. Bu xitam adı çəkilən bildirişin baş katib tərəfindən alındığı tarixdən hesablanmaqla üç aylıq müddət başa çatdıqdan sonra gələn ayın birinci günündə qüvvəyə minir.

Maddə 48 – Bildiriş

Avropa Şurasının baş katibi Avropa Şurasının üzv-dövlətlərinə, onun üzvü olmayan, bu Konvensiyanın işlənilib-hazırlanmasında iştirak edən qeyri-üzv dövlətlərə, o cümlədən bu Konvensiyaya qoşulan, yaxud qoşulmaq təklifi alan istənilən dövlətə aşağıdakılar barədə bildiriş göndərir:

- a) imzalama;
- b) istənilən ratifikasiya qramotası, yaxud qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədin saxlanılmağa verilməsi haqqında;
- c) 36 və 37-ci maddələrin müddəalarına uyğun olaraq Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi istənilən tarix;
- d) 40-cı maddənin müddəalarına uyğun olaraq hazırlanmış istənilən müraciət, yaxud 42-ci maddənin müddəalarına uyğun olaraq həyata keçirilmiş qeyd-şərt;
- e) bu Konvensiyaya aid olan istənilən digər aktlar, bildiriş və məlumatlar.

Bunun təsdiqi olaraq, aşağıda imza edənlər Konvensiyanı səlahiyyətli nümayəndələrinin vasitəsilə imzalamışlar.

Sənəd Budapeştdə 23 noyabr 2001-ci il tarixdə ingilis və fransız dillərində bir yeganə tərtib edilmişdir, hər iki mətn eyni qüvvəyə malikdir. Bu nüsxə saxlanılmaq üçün Avropa Şurasının

arxivə verilir. Avropa Şurasının baş katibi həmin sənədin təsdiqlənmiş surətini Avropa Şurasının hər bir üzv dövlətinə, Avropa Şurasının üzvü olmayan, ancaq bu Konvensiyanın hazırlanmasında iştirak edən dövlətlərə və ona qoşulmaq təklifi alan istənilən dövlətə göndərir.